

Det behøver ikke at være en hovedpine at vælge det rigtige lægemiddel, når det gør ondt.

Tænk har undersøgt markedet for smertestillende produkter i håndkøb.

Læs her, hvordan du finder det bedst egnede middel mod ondt i hovedet, maven eller tanden

TEKST: MARIANNE MØLLER, FARMACEUT

ILLUSTRATION: ANNETTE CARLSEN

Når det gør ondt

Følelsen af smerte er et signal til os om, at noget er galt et sted i kroppen. Man bliver ikke helbredt med smertestillende midler, men de kan mindske symptomerne for en tid - og måske få dem til at forsvinde. I mange tilfælde ville vi stå os bedst ved at tage fri resten af dagen, gå hjem i seng eller ikke drikke så meget, at vi får tømmermænd dagen derpå.

Forbruget af smertestillende håndkøbspræparater har de seneste år været svagt stigende, men udviklingen for de enkelte produktgrupper har været forskellig. Siden produkter med aktivstoffet ibuprofen kom i håndkøb i 1989, har salget af dette produkt været stigende, og desuden er forbruget af produkter med paracetamol blevet større end forbruget af håndkøbslægemidler med acetylsalicylsyre.

Forbrug og priser

Panodil ligger på 5. pladsen blandt de mest solgte lægemidler i Dan-

mark. Det, der er mest solgt eller reklameres mest for, er dog ikke altid det billigste. Tænks skemaer giver et overblik over det mest fordelagtige køb inden for de forskellige produktgrupper. Undersøgelsen viser for eksempel at Panodil er dyrest i gruppen af produkter med aktivstoffet paracetamol. Pamol, paratabs og pinex er omtrent 75 øre billigere pr. dag end Panodil ved køb af den mindste tabletpakning.

Der er en tendens til, at smertestillende midler i højere grad købes i større pakninger, og der er da også penge at spare. For eksempel fås 250 stk. Kodimagnyl til 130,95 kr., mens 20 stk. koster 18,05 kr. Prisen pr. tablet er dermed næsten dobbelt så høj, når man køber den lille pakning.

Hvad skal jeg vælge?

Acetylsalicylsyre, paracetamol og ibuprofen tilhører en gruppe af smertestillende stoffer, der anvendes til muskelsmerter, menstruationssmer-

ter samt hovedpine og tandpine. De hæmmer dannelsen af stoffer, der aktiverer en smertereaktion. Herved dæmper de også eventuel feber, der ellers er et sundt tegn på, at kroppen modarbejder en sygdomstilstand. Det skal man være opmærksom på, når det drejer sig om små børn. Her skal temperaturen måles, før man efter aftale med lægen giver smertestillende midler.

Acetylsalicylsyre og ibuprofen ligner hinanden på mange måder. I modsætning til paracetamol er de to aktive lægemiddelstoffer især velegnede ved betændelsessmerter f.eks. ved leddegigt. I mindre doser lindrer de samtidig lette smerter som hovedpine, menstruationssmerter, muskel- og ledsmerter samt tandpine.

Ibuprofen har vist sig at have en bedre virkning ved menstruationssmerter, led- og muskelsmerter samt ved tandpine end acetylsalicylsyre. Til gengæld har den mange af de

►► samme bivirkninger som acetylsalicylsyre, der bl.a. kan være hård ved mave-tarmkanalen.

Paracetamol skiller sig især ud fra acetylsalicylsyre og ibuprofen ved at have færre bivirkninger. Paracetamol irriterer ikke maven og påvirker ikke blodets evne til at koagulere. Men overskrider man den anbefalede dosis, kan der opstå en svær forgiftning.

Den betændelseshæmmende effekt af paracetamol er muligvis ikke så god som acetylsalicylsyre og ibuprofen, hvilket kan betyde, at det ikke er "stærkt nok" til at lindre muskel- og ledsmerter. Erfaringen viser dog, at paracetamol er et effektivt middel ved slidgigt. Paracetamol anbefales til børn, gravide eller ammende kvinder.

Det kan være individuelt, hvilket middel man synes virker bedst. Tag lægen eller personalet på apoteket med på råd, når du mangler et middel mod din smerte.

Hvor hurtig skal det virke ?

De tre aktivstoffer har alle en virkningstid på 4-6 timer, hvorefter man må tage en ny dosis, hvis ikke smerterne er gået over af sig selv. Undtaget herfra er depotpræparatet Acetard med acetylsalicylsyre, der har en forlænget virkning på 8-12 timer. Normalt virker de smertestillende tabletter efter 20 minutter til en time. Acetard er en undtagelse. Det virker først efter 1-2 timer men er på grund af langtidsvirkningen velegnet til folk med kroniske smerter, der så kan vågne op om morgenen uden smerter. Til gengæld er Acetard ikke lige sagen, hvis man i hast vil dulme tømmermænd.

Entero-tabletter er syresistente og opløses i tarmen, men virker først efter 4-6 timer. Herefter varer den smertestillende effekt i 4-6 timer som almindelige tabletter. Magnyl og Kodimagnyl entero-tabletter er derfor velegnede, hvis man har sart mave eller før har haft mavegener

Tabel 1. Bedste valg

Virksomt stof	Acetylsalicylsyre (f.eks. Albyl, Aspirin, Kodimagnyl, Treo)	Paracetamol (f.eks. Pamol, Panodil, og Pinex)	Ibuprofen (f.eks. Ipren, Nurofen)
Produktnavn			
Smerte			
Hovedpine ¹⁾	Velegnet	Velegnet	Velegnet
Tandpine	Velegnet	Velegnet	Meget Velegnet
Led, og muskelsmerter	Velegnet	Velegnet	Meget Velegnet
Menstruationssmerter	Velegnet	Velegnet	Meget Velegnet
Smerter hos børn ²⁾	Bør ikke anvendes	Velegnet	Bør ikke anvendes
Smerter hos gravide ³⁾	Bør ikke anvendes	Velegnet	Bør ikke anvendes
Smerter hos ammende kvinder ⁴⁾	Bør ikke anvendes	Velegnet	Bør ikke anvendes

COPYRIGHT: TÆNK

- 1) Det er meget forskelligt fra person til person, hvilket hovedpinemiddel, der virker bedst. Generelt er de 3 stoffer nogenlunde lige gode til dette formål
- 2) Børn bør kun behandles i 2 døgn. Ibuprofen og acetylsalicylsyre bør ikke anvendes af børn under 15 år uden lægens anvisning
- 3) Generelt bør gravide afholde sig fra at indtage medicin. Gravide i sidste trediedel af graviditeten bør ikke bruge Ibuprofen og acetylsalicylsyre, men om nødvendigt kan lægemidler med paracetamol anvendes. Hvis smerterne varer ved, bør lægen kontaktes
- 4) Ammende kvinder kan med forsigtighed anvende acetylsalicylsyre og ibuprofen, hvis ikke paracetamol hjælper, men højst 4 tabletter i døgnet og over få dage

ved brug af lægemidlerne. Dette vil ofte være tilfældet for ældre mennesker, hvis maver ikke kan tåle så stor en dosis.

Brusetabletter er dyrere end almindelige tabletter, men de virker hurtigere, og er samtidig velegnede, hvis man ikke kan synke tabletter. Ulempen ved brusetabletter er det store indhold af natrium, der kan give problemer med væskeophobning, hvis man døjler med forhøjet blodtryk.

Midler med flere virksomme lægemiddelstoffer

Ideen med at kombinere to aktive lægemiddelstoffer i ét lægemiddel er at forstærke den smertestillende effekt. Acetylsalicylsyreprodukter med koffein eller codein findes under navnene Codyl, Curidol, Kodimagnyl, Gelonida, Koffeotyl og Treo. Se tabel 5.

Codein er kemisk beslægtet med morfin, men virkningen er ikke så kraftig. Det er tvivlsomt, om codeininholdet i smertestillende håndkøbslægemidler, f.eks. kodimagnyl, er tilstrækkeligt til at give

større smertestillende virkning end de produkter, der indeholder acetylsalicylsyre som eneste virksomme stof.

Codein kan give forstoppelse, og i to af produkterne med acetylsalicylsyre og codein (Kodimagnyl, Codyl) er der derfor tilsat magnesium, der virker afførende. Gelonida tabletter, samt Curidol og Kodimagnyl brusetabletter indeholder dog ikke magnesium. Hvis man i en periode spiser mange brusetabletter med codein, kan det virke stoppende på tarmsystemet.

Coffein, der som bekendt er det opkvikkende stof i kaffe, er et mildt smertestillende og opkvikkende middel. I kombination med acetylsalicylsyre menes det at have en forstærket smertestillende effekt. Kombinationen af acetylsalicylsyre og koffein fås som brusetabletterne Treo og Koffeotyl.

Den rette dosis

Ifølge indlægssedlerne er doseringen ved svage smerter højst 6 stk. acetylsalicylsyre eller 6 stk. ibuprofen, fordelt på 2 stk. 3 gange dagligt. For

FOTO: MARK ANDERSEN

På apoteket eller hos lægen kan du få yderligere information om, hvilket lægemiddel der vil være bedst til at lindre dine smerter

paracetamol er doseringen højst 6-8 stk. dagligt. Hvis man ikke opnår en smertestillende virkning med den anbefalede dosis, vil det ikke hjælpe at spise endnu flere. Tværtimod kan der opstå flere bivirkninger. Større doser af lægemidlerne kan medføre livstruende forgiftning. Har man

mange og vedvarende smerter, skal man kontakte lægen. F.eks. fås ibuprofen og paracetamol i højere styrker på recept.

Vær opmærksom på, at smertestillende midler i kombination med andre lægemidler kan være en farlig cocktail. For eksempel bør patienter

med mavesår ikke tage acetylsalicylsyre og ibuprofen, da det kan forværre deres tilstand. Spørg din læge eller på apoteket, hvis du er i tvivl.

Gravide

Generelt bør gravide kvinder holde sig fra at bruge medicin.

Hvis kvinder, der venter barn eller ammer, får brug for et smertestillende middel, kan de vælge paracetamol. Især i de sidste 3 måneder af graviditeten er det vigtigt, at gravide ikke får produkter med acetylsalicylsyre og ibuprofen, da stofferne bl.a. kan øge blødningsrisikoen ved fødslen.

Gravide bør også være tilbageholdende med at bruge produkter med flere aktive indholdsstoffer. ►►

Tabel 2. Midler med Paracetamol

Produkt	Lægemiddelform (Pakning)	Pris kr.	Pris pr. dag ved 6 stk. dagligt kr.	Bemærkninger
Pamol Nycomed DAK	Tabletter	20 stk. 13,80	4,14	Kan let deles lige over. Samme pris som Paratabs og Pinex
	500 mg	50 stk. 24,40	2,93	
	(aflange med delekærv)	100 stk. 34,75	2,09	
		250 stk. 72,45	1,74	
		1000 stk. 241,15	1,45	
Panodil Sterling Health	Brusetabletter	24 stk. 27,60	6,90	Påtrykt "Panodil" med blå farve, velegnet til pilleæsker. Generelt dyrere end de øvrige
	Stikpiller 500 mg	10 stk. 37,60	22,56	
	Tabletter	20 stk. 16,80	5,04	
	500 mg	48 stk. 29,55	3,69	
	(aflange med delekærv)	96 stk. 43,30	2,71	
		100 stk. 43,30	2,60	
		300 stk. 98,15	1,96	
	Brusetabletter	24 stk. 29,65	7,41	
		60 stk. 72,00	7,20	
	Stikpiller 500 mg 1 g	10 stk. 45,45	25,44	
Pinex Apothekernes Laboratorium, Norge		10 stk. 49,50	27,27	Hurtigt opløst i vand Hot pulvere indeholder aspartam, og må derfor ikke gives til folk med Følling's sygdom
	Hot (pulver)	12 stk. 40,10	20,05	
	Tabletter	20 stk. 13,80	4,14	
	(aflange med delekærv)	50 stk. 24,40	2,93	
		98 stk. 39,75	2,43	
		100 stk. 34,75	2,09	
		250 stk. 72,45	1,74	
		300 stk. 73,90	1,48	
		2000 stk. 363,20	1,09	
	Brusetabletter	20 stk. 23,05	6,95	
Paratabs Medis-Danmark		200 stk. 165,15	4,95	Let at dele. Samme pris som Pamol og Pinex
	Stikpiller 500 mg 1 g	10 stk. 37,60	22,56	
		10 stk. 43,50	26,10	
	Tabletter	20 stk. 13,80	4,14	
	(aflange med delekærv)	50 stk. 24,40	2,93	
		100 stk. 34,75	2,09	
		300 stk. 73,90	1,48	

Priser jvf. Specialitetstaksten, uge 27-28 1996

COPYRIGHT: TÆNK

► Stikpiller, dråber og mikstur

Smertestillende dråber, mikstur og stikpiller er specielt velegnede til børn og voksne, der har problemer med at sluge en tablet. Stikpiller til voksne findes med paracetamol i flere styrker og er særlig brugbare, hvis man har kvalme og opstød.

Til børn under 15 år bør acetylsalicylsyre og ibuprofen ikke anvendes uden lægens anvisning.

Der findes specielle

børnepræparater med paracetamol i nedsat styrke: Pamol, Panodil og Pinex findes som mikstur og stikpiller. Desuden findes der Pamol tabletter specielt til børn og Paradrops dråber, der kan dryppes i børns mad og drikke.

Pris på smerten

Smerten har sin pris, hvis den skal bekæmpes med smertestillende håndkøbsmidler. I tabel 2-5 kan man

Der er et meget stort udvalg af smertestillende midler i håndkøb. Skemaerne kan hjælpe dig til at finde det bedst egnede og billigste middel inden for de forskellige produktgrupper

få et overblik over priserne og udgiften ved max. dagsdosis for sammenlignelige produkter.

Nogle produkter fås i flere varianter. Et alternativ til Panodil tabletter er f.eks. Panodil Hot, der skal opløses i varmt vand og drikkes som en slags te. Drikken smager af solbær og pebermynte, og har samme smertestillende effekt som tabletterne. Prisen er dog tre gange så høj for en dagsdosis i forhold til tabletterne,

nemlig godt 20 kr. ved 6 stk. dagligt.

Blandt stikpillerne, som er relativt dyre produkter, er Pamol og Pinex 10 stk. billigst til 22,56 kr. pr. dag ved 6 stk. dagligt.

Aspirin tyggetabletter, der kan tygges med eller uden vand, er også dyre i forhold til almindelige tabletter: 11,64 kr. ved 6 stk. dagligt. Til gengæld er disse tyggetabletter de eneste af deres slags på håndkøbsmarkedet.

På recept

Smertestillende midler i håndkøb med acetylsalicylsyre, ibuprofen eller paracetamol bliver 50% billigere, hvis man får dem på recept, når man er pensionist eller lider af en varig lidelse. Dette gælder ikke for produkter med flere aktive indholdsstoffer, f.eks. Kodimagnyl, der faktisk bliver 7,75 kr. dyrere af at blive ordineret på recept.

Tabel 3. Midler med Ibuprofen, 200 mg

Produkt	Lægemiddelform (Pakning)	Pris kr.	Pris pr. dag ved 6 stk. dagligt kr.	Bemærkninger
Ibunet Benzon Pharma	Tabletter (små hvide runde)	20 stk. 17,45	5,24	
		50 stk. 35,95	4,31	
		100 stk. 57,20	3,43	
Ibunet Nettopharma	Tabletter (små hvide runde)	20 stk. 17,40	5,22	Farvet sukkerovertræk
		50 stk. 35,90	4,31	
		100 stk. 57,00	3,42	
Ibuprofen "NM" Gerard	Tabletter (små hvide runde)	30 stk. 26,00	5,20	Pakning: Velegnet ved gigtlidelse
		100 stk. 57,00	3,42	
Ibureumin Durascan	Tabletter (små hvide runde)	20 stk. 17,40	5,22	Ingen indlægsseddel
		50 stk. 35,90	4,31	
		100 stk. 57,00	3,42	
Ipren Nycomed DAK	Tabletter (små hvide runde)	20 stk. 17,40	5,22	Brugervenlig indlægsseddel
		50 stk. 35,90	4,31	
		100 stk. 57,00	3,42	
Nurofen Boots	Tabletter (små hvide runde)	20 stk. 17,40	5,22	Påtrykt "Nurofen" velegnet til pilleæske
		40 stk. 28,75	4,31	
		100 stk. 57,00	3,42	

Priser jvf. Specialitetstaksten, uge 27-28 1996

COPYRIGHT: TÆNK

Tabel 4. Midler med Acetylsalicylsyre

Produkt	Lægemiddelform (Pakning)	Pris kr.	Pris pr. dag ved 6 stk. dagligt kr.	Bemærkninger
Acetard Benzon Pharma	Depottabletter (runde med delekærv)	30 stk. 23,15	4,63	Virker efter 1-2 timer og varer 8-12 timer. Må ikke tygges eller knuses. Eneste depot-tablet med acetylsalicylsyre. Kan opløses i vand
		100 stk. 60,40	3,62	
Albyl Leo	Tabletter (oval)	20 stk. 13,05	3,92	Billigste tablet
		50 stk. 20,40	2,45	
		100 stk. 28,80	1,73	
		250 stk. 61,20	1,47	
Aspirin Bayer	Tabletter (runde)	20 stk. 15,00	4,50	God brugerinformation. Dyreste tablet.
		50 stk. 28,75	3,45	
	Tyggetabletter	10 stk. 19,40	11,65	Dyre, men eneste tyggetablet Kan tygges med eller uden vand
Idotyl Ferosan	Brusetabletter (runde)	20 stk. 14,65	4,40	Billigste brusetablet
		80 stk. 51,80	3,89	
		14x80 stk. 465,25	2,49	
Magnyl "DAK" Nycomed DAK	Tabletter (aflange)	20 stk. 14,25	4,28	
		50 stk. 22,25	2,67	
		100 stk. 31,35	1,88	
		250 stk. 65,85	1,58	
	Enterotabletter (runde)	100 stk. 41,55	2,49	

Priser jvf. Specialitetstaksten, uge 27-28 1996

COPYRIGHT: TÆNK

Tabel 5. Midler med Acetylsalicylsyre + Codein eller Coffein

Produkt	Kombination	Lægemiddelform (Pakning)	Pris kr.	Pris pr. dag ved 6 stk. dagligt kr.	Bemærkninger
Codyl Leo	Acetylsalicyl-syre + Codein	Tabletter, lingen delekærv (ovale)	20 stk. 15,40	4,62	Tabletter er påtrykt navn. Billigste tablet med acetylsalicylsyre og codein. Kan være stoppende
			50 stk. 33,80	4,06	
			100 stk. 49,60	2,98	
Curidol H. Lundbeck A/S	Acetylsalicyl-syre + Codein	Brusetabletter	20 stk. 21,45	6,39	Hurtig opløst. Meget god brugerinformation. Kan være stoppende
Gelonida H. Lundbeck A/S	Acetylsalicyl-syre + Codein	Tabletter. Ingen delekærv (runde)	24 stk. 21,45	5,36	Kan være stoppende. Tablet påtrykt navn
			48 stk. 37,85	4,73	
			100 stk. 58,75	3,53	
Kodimagnyl "DAK" Nycomed DAK	Acetylsalicyl-syre + Codein	Tabletter (aflange med delekærv)	100 stk. 54,65	3,28	Kan være stoppende
			250 stk. 116,65	2,80	
		Brusetabletter	20 stk. 21,45	6,44	
			3x20 stk. 51,20	5,12	
Kodimagnyl Ikke stoppende Nycomed DAK	Acetylsalicyl-syre + Codein	Tabletter (aflange med delekærv)	20 stk. 18,05	5,42	Ekstra magnesium mod forstoppelse.
			50 stk. 39,15	4,70	
			100 stk. 56,30	3,38	
			250 stk. 130,95	3,14	
			1000 stk. 425,85	2,56	
		Enterotabletter	100 stk. 69,10	4,15	
Koffeotyl Nycomed DAK	Acetylsalicyl-syre + Coffein	Brusetabletter	20 stk. 17,30	5,19	Billigste brusetablet med acetylsalicylsyre og coffein
Treo H. Lundbeck A/S	Acetylsalicyl-syre + Coffein	Brusetabletter (med og uden citrus)	20 stk. 18,45	5,54	Hurtig opløst
			3x20 stk. 50,60	5,06	

Priser jvf. Specialitetstaksten, uge 27-28 1996

COPYRIGHT: TÆNK